

Socialstyrelsen

Nyheder fra omlægningen af socialpsykiatrien

Partnerskab om strategisk
udvikling og omlægning

November 2020

Viden til gavn

Fire kommuner udvikler og omlægger socialpsykiatrien

”Partnerskab om udvikling og omlægning af socialpsykiatrien”

Nyheder fra omlægningen af socialpsykiatrien #1, November 2020

Antallet af voksne med psykiske vanskeligheder er fortsat stigende og forventes at stige yderligere i de kommende år. Randers, Roskilde, Rudersdal og Herning er i et partnerskab med Socialstyrelsen og PwC godt i gang med at udvikle og omlægge socialpsykiatrien med fokus på recoveryorienteret rehabilitering. Til gavn for dem selv og for alle landets kommuner.

De fire partnerskabskommuner tog i foråret hul på deres strategiske udvikling og omlægning af socialpsykiatrien med fokus på recoveryorienteret rehabilitering (herfra omtalt som recovery). Arbejdet med at udvikle socialpsykiatrien er ikke ny for kommunerne. Alle fire kommuner blev således udvalgt, fordi de allerede var langt i udviklingen af området.

Projektet er en central del af Socialstyrelsens samlede initiativ ’En styrket indsats i kvaliteten i socialpsykiatrien’, som gennem en række initiativer skal understøtte et bredt kvalitets- og kompetenceløft af socialpsykiatrien.

Stort potentiale

Baggrunden for den omfattende indsats for at forandre socialpsykiatrien er det fortsat stigende antal voksne med psykiske vanskeligheder. Hvert år diagnosticeres således et stadig stigende antal børn og unge med en psykisk funktionsnedsættelse. Den gode nyhed er, at med den rette støtte kan mange komme sig. Der er således store

muligheder ift. at udvikle indsatsen i kommunerne med fokus på recovery. De fire partnerskabskommuner skal i løbet af projektperioden, som strækker sig fra 2019-2022, bidrage med at dele, drøfte og udvikle ny viden og aktivt omsætte denne viden i praksis og dermed udvikle den kommunale socialpsykiatri.

Fælles læring

Men projektet har ikke kun fokus på udviklingen i de fire kommuner. Kommunernes erfaringer skal bidrage til udviklingen af et koncept for strategisk udvikling og omlægning af socialpsykiatrien, som kan anvendes af alle landets kommuner.

Dette sker bl.a. i regi af et referencekommunenetværk, hvor en række kommuner har mulighed for at få gavn af projektets resultater og selv bidrage med viden og erfaringer.

En bred involvering

Den fælles læring understøttes af en bred involvering af aktørkredsen, som er med til at kvalificere udviklingen af det fælles koncept. Aktørkredsen rummer foruden en række referencekommuner med særlig viden og interesse for recovery også repræsentanter fra bl.a. regionerne, KL, Social- og Indenrigsministeriet, SIND, LAP, Bedre Psykiatri, Friese, FOA, Socialrådgivernes Landsforening, Socialpædagogernes Landsforbund, Socialchefforeningen og Socialt Lederforum.

Status på omlægningen

De første faser i projektet - opstarts- og analysefasen - har blandt andet haft til formål at etablere et solidt vidensgrundlag for hele projektet. Der er blevet udarbejdet en *kortlægning af socialpsykiatrien*, som omfatter input fra 84 kommuner og belyser kommunernes praksis og arbejde med udvikling af socialpsykiatrien.

Det har også været centralt at få belyst målgruppens karakteristika, og hvordan målgruppen har udviklet sig over tid i et *målgruppenotat*.

Med udgangspunkt i vidensgrundlaget er der udviklet en række kerneelementer i omlægningen i form af principper og organisatoriske forudsætninger for arbejdet med recovery, jf. boksen til højre.

Kerneelementerne er i projektets første faser blevet kvalificeret og videreudviklet med input fra partnerskabskommunerne, referencekommunenetværk, dialogforum og interessentgruppe. Dette arbejde vil fortsætte i hele projektet.

Som input til partnerskabskommunernes forberedelse er der udarbejdet en analyse af deres parathed ift. omlægningen af socialpsykiatrien. Med dette udgangspunkt arbejder kommunerne nu med at udvikle forandringsteorier og implementeringsplaner.

Frem mod afprøvnings- og udviklingsfasen arbejder partnerskabskommunerne med støtte fra Socialstyrelsen og PwC på at blive helt klar til projektets start. Samtidig færdiggøres konceptet for evalueringen af projektet, som skal følge implementeringen og de resultater, der skabes for borgerne og kommunerne.

Kerneelementer i arbejdet med recoveryorienteret rehabilitering

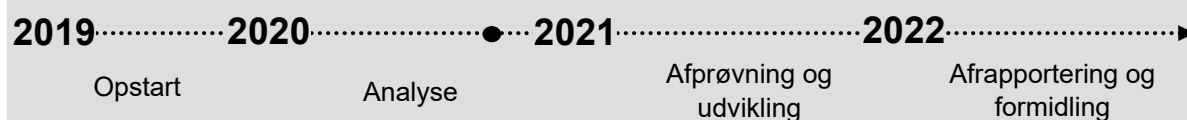
Principper

- Tag udgangspunkt i borgernes håb, ønsker og drømme
- Fokuser på borgernes ressourcer
- Inddrag borgernes lokalsamfund og netværk
- Arbejd koordineret med borgernes samlede livssituation
- Sørg for at følge op, så indsatsen altid er den rette
- Mød borgerne med åbenhed, tillid og respekt
- Hjælp borgerne så tidligt som muligt
- Brug metoder og viden, der virker

Organisatoriske forudsætninger

- **Politisk fokus:** Eksplicit politisk fokus på at understøtte en recovery-orientering
- **Klart strategisk afsæt:** Strategi med mål og handleanvisninger
- **Tydelig og vedholdende ledelse:** Ledelsen skal bakke tydeligt op på alle niveauer
- **Tæt samarbejde på tværs:** Samarbejdskultur på tværs af områder, forvaltninger og sektorer
- **Udvikling af kompetencer og faglighed:** Fokus på kompetencer og metoder, der styrker faglige, recovery-orienterede løsninger
- **Kulturudvikling:** Fokus på sprog, understøttende processer og redskaber
- **Myndighedsarbejdet:** Borgerstyret proces, fokus på tidlig indsats, sammenhæng og borgerens udviklingsmål
- **Relevante og fleksible tilbud:** Vidensbaseret, udgangspunkt i målgrupper, gruppeforløb – tilpasset til borgeren

Tidslinje for projektet

Læring fra projektet

De indledende kortlægninger og partnerskabskommunernes foreløbige arbejde i projektet har vist en række læringspunkter, som anvendes i den videre udvikling i projektet, men som også kan inspirere udviklingen af socialpsykiatrien i andre kommuner.

Recovery er mange ting

I kortlægningen blev det tydeligt, at langt de fleste kommuner vurderer, at recovery er vigtigt, og at de allerede arbejder med recovery. Det er dog også klart, at begrebet recovery og betydningen af recovery varierer meget på tværs af kommuner.

Omlægningsprojektet tager udgangspunkt i den *personlige definition af recovery-begrebet*¹. I en personlig recovery-proces er det borgerens egen idé om trivsel i tilværelsen, som er omdrejningspunktet. Derfor er det et vigtigt udgangspunkt, at de fagprofessionelle arbejder med afsæt i borgerens ønsker, håb, drømme og dermed egne mål.

Recovery-øer

Arbejdet med recovery er mange steder forankret solidt i socialpsykiatrien - samarbejdspartnerne i jobcenteret, regionen og det specialiserede børneområde indgår sjældent i arbejdet med recovery. Det kan skabe en risiko for, at der opstår "recovery-øer".

Partnerskabskommunerne arbejder i projektet strategisk med at udbrede en fælles forståelse af recovery, både på tværs af afdelinger og forvaltninger og i forhold til samarbejdspartnerne i regionen.

Peers som et omdrejningspunkt

Peers er en helt central del af kommunernes projekter. Flere kommuner arbejder med peer-tilgange. Det er bl.a. som undervisere på recovery-skoler og som peer-støtte. Allerede nu er kommunerne meget ambitiøse omkring brugen af peers, og positive omkring den store forskel, peers kan gøre i socialpsykiatrien.

"Nothing about us without us"

Borgerne er naturligvis involveret direkte i implementeringen i de fire kommuner.

Borgerne indgår både i implementeringsgrupperne på lige fod med de øvrige aktører i kommunerne, og de deltager på de tværkommunale workshops, hvor de bidrager med et meget væsentligt perspektiv på alle drøftelser, ligesom de deltager direkte i udviklingen af kerneelementer og praksis.

Civilsamfundet skal inddrages direkte

Kortlægningen af kommunernes praksis viste, at koblingen til civilsamfundet er vigtig – men også at det kan opleves svært at realisere i praksis.

Inddragelsen af civilsamfundet har en central plads i omlægningen i de fire kommuner. Det handler bl.a. om at skabe tydelighed og struktur omkring frivillighed, at skabe større kendskab om målgruppen i de frivillige foreninger samt at klæde medarbejdere på til at støtte borgerne i at deltage i aktiviteter i civilsamfundet.

¹ Se Socialstyrelsens definition af recovery-begrebet her: <https://vidensportal.dk/voksne/recovery/definition>

Perspektiv fra en partnerskabskommune: Rudersdal

Skift sprog og spor

Satspuljeprojektet 'Sammen ad nye veje - fra socialpsykiatri til psykosocial rehabilitering' er under udvikling i Rudersdal Kommune, og der er fuld damp på de læringsmæssige kedler. Både for projektets medarbejdere og for borgerne.

Netop borgerne, og ikke mindst inddragelsen af dem, er af største vigtighed.

Det har været et knæsat princip i Rudersdal Kommune siden 2012 at arbejde med størst mulig borgerinddragelse under mottoet: 'Intet om borgeren – uden borgeren.'

Ligestilling mellem borgere og medarbejdere

'Sammen ad nye veje ...' står på skuldrene af nogle vigtige politiske beslutninger truffet for snart 10 år siden og en omlægning, der har været i gang længe. Det forklarer faglig konsulent Tonie Rasmussen, som er projektleder i Partnerskabsprojektet '.... - fra socialpsykiatri til psykosocial rehabilitering'. "En af de absolut vigtigste grundpiller har fra starten været arbejdet med at skabe adgange til ligestillede roller for borgere og medarbejdere".

Tilbage i 2012 satte vi begge grupper på skolebænken sammen efter devisen, at man lærer mere og bedre, hvis man lærer sammen. For nogle medarbejdere men også for enkelte borgere var det svært i begyndelsen. Men gevinsten har været stor fx i form af nye fælles indsigter og udsigter og en fælles adgang til den viden, som har været grundlaget for udviklingen. Den fælles kompetenceudvikling fortsætter til stadighed, og den har hjulpet implementeringen af en ny samarbejdskultur godt på vej.

Farvel til socialpsykiatrien

I Rudersdal Kommune traf politikerne en modig beslutning for 10 år siden. Man sagde farvel til diagnoserne og psykiatrigrebet og

goddag til viden om, at man kan komme sig efter psykiske vanskeligheder eller lære at håndtere reaktionerne, så det er muligt at leve et godt og meningsfuldt liv.

"Det handler om at flytte fokus væk fra det enkelte menneske som værende sin diagnose og hen til at se et menneske med ressourcer og muligheder", forklarer Tonie Rasmussen. I Rudersdal har man altså besluttet sig for at tage psykiatrien ud af socialpsykiatrien og i stedet fokusere på det sociale og mulighederne for at komme sig, som ligger her.

Så medarbejderne og borgerne er altså med på vognen, men hvad med dem, der sidder på pengekassen - også kendt som det politiske niveau? Hvordan får man mennesker, som ikke nødvendigvis har de faglige forudsætninger for at forstå komplekse psykosociale problemstillinger, til at have ejerskab og bakke op om at nedlægge socialpsykiatrien og skabe en ny fortælling om det psykosociale område?

"Når man skifter fokus fra det sundhedsfaglige, altså diagnoser og den stigmatisering, der kan ligge i dem, og til ressourcer og muligheder hos det enkelte menneske, så flytter man sproget et sted hen, hvor det bliver lettere for alle mennesker at forstå", siger Tonie Rasmussen og fortsætter:

"Det blev tydeligt for alle, også politikerne, at vi alle kan blive ramt af psykiske udfordringer, og at det er i kommunerne, og ikke på de psykiatriske hospitaler, at man lever sit liv og skal have støtten til at komme sig".

Hvor skal vi hen du?

For et par år siden lavede Rudersdal Kommune en midtvejsevaluering af det psykosociale område. Her blev det tydeligt, hvad de lykkes rigtig godt med, og hvor der er plads til forbedringer.

Centerchef og i denne sammenhæng projektejer Lene L. Petersen fortæller: "Borgerne sagde det meget tydeligt, så det ikke var til at misforstå: I er rigtig gode til alt det, der foregår inde i kommunen. I er gode til at samarbejde med borgerne om deres individuelle recovery-proces. Men I er ikke ret gode til at skabe broer ud til det virkelige liv uden for kommunen".

Ifølge Lene L. Petersen handler et af de vigtigste elementer i satspuljeprojektet derfor om at gå "Sammen ad nye veje" mod fællesskaber, frivillighed, aktivitet og beskæftigelse. Hvordan de helt præcist kommer til at lykkes med det, ved de ikke endnu.

"Men det kræver helt sikkert, at vi tager samskabelsen og dialogen med aktører uden for vores egne cirkler til helt nye højder", påpeger projektejeren. Som eksempel på det nævner hun Lokalsamfundslaboratorier, som sigter på styrkelse af lokalsamfundsendagement som drivkraft i udviklingen af nye initiativer.

Faglige fyrtårne

Når man inddrager borgerne på alle niveauer, så er der ting, man skal synke som medarbejder. Man skal turde give slip. I den proces har man i Rudersdal arbejdet med begrebet 'at stille sin faglighed til rådighed'.

"Vi har hørt mange borgere give udtryk for, at det er dejligt at være med til møder, hvor det ikke er de andre mødedeltagere, som fortæller en, hvordan man har det eller hvilken vej, der vil være bedst at gå, siger Tonie Rasmussen.

Det lyder måske nok lidt som en floskel, men borgerne er så meget i centrum, at de sågar er med til supervision af medarbejderne. For hvem kender borgerens udfordringer bedst? Og hvem kan tage bedre stilling til, hvad der virker, bedre end borgeren selv?

I Satspuljeprojektet kommer adgangen til ligestillede roller til udtryk ved, at fire borgere

har en fast plads i arbejdsgruppen og modtager honorar for at deltage i arbejdet. Dermed slår Rudersdal fast, at medarbejdere og borgere selvfølgelig er ligeværdige i arbejdet, og at det ikke kun er den ene part, der bliver lønnet for indsatsen.

Fremtiden

Og hvad siger borgerne så?

Mikkel Olsen er 30 år gammel, og har været med i tre år:

"Jeg er med som borger og blev involveret af personalet på det bosted, hvor jeg bor. Jeg synes, at det bedste ved satspuljeprojektet er, at man mødes fysisk på tværs sammen med kommunens folk og bliver taget alvorligt og får sat ansigt på nogle af de andre. Også selvom det er svært under Coronaen", siger Mikkel Olsen.

At være en del af et så omfattende og komplekst projekt skræmmer ikke Mikkel:

"Nogle gange kunne jeg godt tænke mig, at man kunne se, hvor det hele skal ende, men fordi det er så stort, og der er så mange mennesker med, så tager det selvfølgelig noget tid".

Og Mikkel er heller ikke nervøs for, om projektet skal strande eller gå i stå, hvis en af de mange ildsjæle skulle finde nye veje: "Fordi vi er så mange med, der alle tager ansvar - og fordi der er sådan en god energi i det, så tror jeg ikke, at det ville betyde så meget, hvis der faldt en eller to fra".

Socialstyrelsen

Socialstyrelsen
Edisonsvej 1
5000 Odense C
Tlf.: 72 42 37 00

www.socialstyrelsen.dk